

Uzņēmējdarbības vide

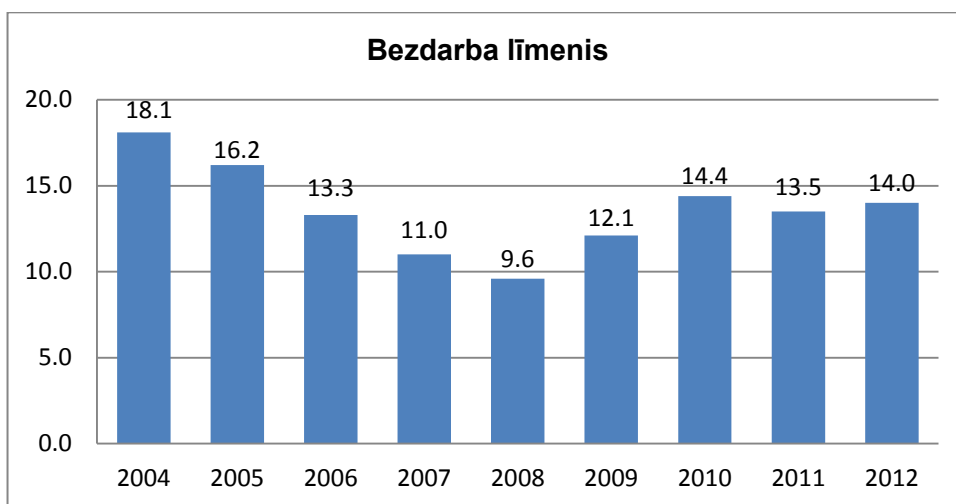
Darbaspēks un nodarbinātība

Nodarbinātība

Kopējais nodarbināto skaits Slovērijā 2012.gadā bija 2 329 000 iedzīvotāji jeb 86,1% no visiem ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem. Salīdzinājumā ar 2011.gadu nodarbināto skaits bija nedaudz samazinājies par 22 400 iedzīvotājiem jeb 0.4 procentpunktiem. Samazinājumu lielā mērā ietekmēja pašnodarbināto skaita samazinājums. Vislielākais nodarbināto skaits bija rūpniecībā – 27,1%, vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā – 12,5% un celtniecībā – 10,4%. Valsts pārvaldes sektorā nodarbināti bija 8% un lauksaimniecībā 3,2% iedzīvotāju.

Pēc pārejas no centrālās plānveida ekonomikas uz tirgus ekonomiku Slovērijas ekonomika tika uzskatīta par vienu no straujāk augošākajām tirgus ekonomikām Centrāleiropā. Neskatoties uz to, Slovērijā visus gadus vērojama smaga situācija bezdarba jautājumā. Lai arī 2008.gadā tas bija nokritis līdz 9,6%, tomēr pēc tam tas atkal sāka pieaugt un joprojām ir salīdzinoši augsts.

2012.gadā bezdarba līmenis bija 14% jeb 377 500 iedzīvotāju. Salīdzinājumā ar 2011.gadu bija vērojams bezdarba pieaugums par 3,4% jeb 9 600 iedzīvotājiem. Joprojām lielu īpatsvaru ieņem ilgstošie bezdarbnieki (64,9% no visiem bezdarbniekiem). Visvairāk bezdarbnieku bija rūpniecībā (22,2%). Vislielākais bezdarba pieaugums bija veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu jomā (par 79,2%) un informācijas un komunikāciju jomā (par 61,5%). Bezdarbnieku skaits relatīvi samazinājās nekustamo īpašumu jomā. Sadalījumā pa reģioniem, vislielākais bezdarbnieku skaits bija Austrumslovērijā – Košices apgabalā – 19,7% un Prešovas apgabalā – 18,9%. Savukārt viszemākais bija Slovērijas rietumdaļā – Bratislavas apgabalā - 5,4% un Trenčinas apgabalā – 6,6%.

Avots: Statistic Office of the Slovak Republic - <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=359>

Darba likumdošana

Darba tiesiskās attiecības starp darba devēju un darba ņēmēju Slovērijā regulē Darba kodekss (2001.gads). Pēc tam tas būtiski ir mainīts 2011.gadā un 2012.gada beigās (izmaiņas stājas spēkā 2013.gada 1.janvārī.) Pēdējās būtiskās izmaiņas, kuras ir labvēlīgākas darba ņēmējiem un stiprina viņu pozīcijas, saņēma kritiku no darba devēju puses. Starp būtiskākajām izmaiņām varētu minēt:

- maksimālā pārbaudes laika ilguma noteikšanu līdz 3 mēnešiem (6 mēneši vadošajiem darbiniekiem), iepriekš kolektīvajos līgumos bija noteikti attiecīgi 6 un 9 mēneši;
- līgumu uz noteiktu laiku varēs pagarināt tikai 2 reizes līdz 2 gadiem, iepriekš šādu līgumu varēja noslēgt 3 reizes uz 3 gadiem;
- ilgāki termiņi paziņojumam par darba attiecību pārtraukšanu;
- virsstundu darbs tiks noteikts 150 stundas gadā visiem darbiniekiem, izņemot medicīnisko personālu, kuram šo limitu varēs pagarināt par 100 stundām;
- spēcīgākas arodbiedrību tiesības, ko bija pavājinājuši 2011.gada labojumi.

Stājoties darba attiecībās, ir jābūt noslēgtam rakstiskam darba līgumam. Darba līgums var tikt noslēgts uz noteiktu un nenoteiktu laiku. Darba līgums, kas ir noslēgts uz noteiktu laiku, nevar būt spēkā vairāk kā 2 gadus.

Slovērijā darba līgumam ir jābūt noformētam slovāku valodā (tiek akceptēta arī bilingvālā versija), un darba līgumā jābūt ietvertām sekojošām, ar likumu noteiktām prasībām:

1. darba veids un īss darba apraksts,
2. darba uzsākšanas laiks (datums),
3. darba vieta,
4. darba samaksas nosacījumi.

Slovākijā darbinieki drīkst strādāt ne vairāk kā 40 stundas nedēļā. Nepieciešamības gadījumā var strādāt virsstundas, bet kopumā nepārsniedzot 48 stundas nedēļā – 150 stundas gadā.

Katram darba ņēmējam ir tiesības izmantot 4 apmaksātas brīvas nedēļas kalendārajā gadā – 20 darba dienas. Brīvdienu skaitu var paaugstināt līdz 25 darbadienām, ja darba ņēmējam ir 33 gadus ilgs darba stāžs.

Darba attiecības var pārtraukt, par to iepriekš paziņojot 1-3 mēnešus iepriekš, atkarībā no nostrādātā termiņa. Savstarpēji vienojoties, darba attiecības var pārtraukt jebkurā brīdī.

Slovākijā ir oficiāli noteiktā minimālā alga, kas no 2013.gada 1.janvāra ir 337.70 EUR mēnesī.

Likumdošanā noteiktais pensionēšanās vecums ir 62 gadi.

Avots: *Slovākijas Investīciju un tirdzniecības attīstības aģentūra (SARIO)* - <http://www.sario.sk>

Uzņēmējdarbības formas

Visizplatītākās uzņēmējdarbības formas Slovākijā ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību un akciju sabiedrība.

Sabiedrība ar ierobežotu atbildību (S.R.O.)

Šādu kompāniju var dibināt viens vai vairāki dalībnieki, bet kopējais akcionāru skaits nevar pārsniegt 50. Ja sabiedrību ar ierobežotu atbildību dibina viens akcionārs, tad viņš nevar būt individuālais akcionārs citā SIA. Akcionāri var būt vai nu atsevišķi cilvēki vai arī sabiedrība ar ierobežotu atbildību.

Sabiedrības dalībnieki par uzņēmuma saistībām atbild tikai ar uzņēmumā ieguldītā īpašuma daļu

Minimālais pamatkapitāls ir 5 000 EUR un katra partnera (akcionāra) minimālais ieguldījums ir vismaz 750 EUR. Reģistrētais pamatkapitāls jāiemaksā ne vēlāk kā 5 gadus pēc uzņēmuma reģistrācijas. Ja uzņēmumu dibina viens akcionārs, tad pamatkapitāls jāiemaksā 100% apmērā pirms uzņēmuma reģistrācijas.

Gadā, tiklīdz uzņēmums gūst pirmo peļņu, SIA ir obligāti jāizveido rezerves fonds 10% apmērā no reģistrētā pamatkapitāla.

Akciju sabiedrība (A.S.)

Šādu kompāniju var dibināt viena vai vairākas fiziskās vai juridiskās personas. Ja AS dibina fiziskās personas, tad to skaits nedrīkst būt mazāks par 2.

Minimālais pamatkapitāls ir 25 000 EUR. Pirms uzņēmuma reģistrācijas jāiemaksā vismaz 30% no kapitāla naudas izteiksmē. Nemantiskais kapitāls pirms reģistrācijas jāiegulda pilnībā.

Akciju sabiedrība var būt slēgtā akciju sabiedrība vai atklātā akciju sabiedrība. Atšķirību veido uzņēmuma akciju piedāvājums, t.i., publiskās akciju sabiedrības akcijas var izsolīt un pārdot publiski.

Reģistrējoties AS ir obligāti jāizveido rezerves fonds 10% apmērā no reģistrētā pamatkapitāla.

Kompāniju vada valde.

Sabiedrības dalībnieki par uzņēmuma saistībām atbild tikai ar uzņēmumā ieguldītā īpašuma daļu.

Tāpat Slovākijā var dibināt komandītsabiedrību (K.S.) vai vispārējo partnerību (V.O.S.).

Ja vēlas nodibināt ārvalstu uzņēmumu Slovākijā, ir jāpievērš uzmanība sekojošiem nosacījumiem:

- Ir jābūt sastādītam uzņēmuma memorandam un Asociācijas līgumam.
- Ir jābūt apstiprinātam pārstāvim, kas ir Slovākijas rezidents.
- Ir jāatver konts bankā.
- Ir jāiegūst no bankas uzņēmuma pamatkapitāla noguldījuma apstiprinājums.
- Ir jāiegūst „uzņēmējdarbības atļauja” atbilstoši uzņēmējdarbības veidam.
- Jāpiereģistrējas komercreģistrā. Process var aizņemt vairākus mēnešus.
- Uzņēmumam jābūt reģistrētam iestādē, kas atbildīga par ienākumu nodokļu maksāšanu, kā arī nacionālās apdrošināšanas pārvaldē.

Avots: *Slovākijas Investīciju un tirdzniecības attīstības aģentūra (SARIO)* - <http://www.sario.sk>

Nodokļu sistēma

Uzņēmuma ienākuma nodoklis

Uzņēmuma ienākuma nodokļa likme ir 23% (spēkā no 2013.gada 1.janvāra; iepriekšējā likme bija 19%). Uzņēmuma ienākuma nodokli maksā Slovākijas rezidenta uzņēmumi par ienākumiem, kuri nav atbrīvoti no nodokļiem. Nerezidenta uzņēmumiem ir jāmaksā nodoklis par tiem ieņēmumiem, kas gūti Slovākijā.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa likme ir 19% ienākumiem līdz 34 401.74 EUR gadā. Kopš 2013.gada 1.janvāra ienākumiem virs šīs summas likme ir 25%.

No nodokļa tiek atbrīvoti tādi ieņēmumi kā ieņēmumi no īpašuma pārdošanas, automašīnas pārdošanas un darba devēju komandējumu izdevumi.

Pievienotās vērtības nodoklis

Pievienotās vērtības nodokļa likme Slovērijā ir 20%. Pastāv arī atvieglota likme – 10%, galvenokārt tas tiek piemērots medikamentiem. Vairums gadījumu PVN netiek piemērots eksporta precēm, finanšu un bankas pakalpojumiem, apdrošināšanai, pakalpojumiem saistībā ar izglītību, nekustamā īpašuma īrei. Uzņēmuma īpašniekam, kura ienākumi 12 mēnešu laikā pārsniedz 49 790 EUR, ir obligāti jāreģistrējas kā PVN maksātājam.

Sociālās apdrošināšanas iemaksas

Darba ņēmēja kopējā likme ir 13,4% un darba devējs maksā 35,2% no darbinieka algas.

2012.gadā tika noteiktas šādas likmes:

	Darba devējs	Darba ņēmējs	Pašnodarbinātais
Slimības apdrošināšana	1,4%	1,4%	4,4%
Veselības apdrošināšana	10%	4%	14%
Vecuma apdrošināšana	14%	4%	18%
Apdrošināšana darbnespējas gadījumiem	3%	3%	6%
Apdrošināšana pret nelaimes gadījumiem	0,8%	0%	0%
Garantiju fonds	0,25%	0%	0%
Rezerves fonds	4,75%	0%	4,75%
Apdrošināšanas pret bezdarbu	1%	1%	0%
Kopā:	35,2%	13,4%	47,15%

Avoti:

<http://www.deloitte.com>

www.worldwide-tax.com

Slovākijas Investīciju un tirdzniecības attīstības aģentūra (SARIO) - <http://www.sario.sk>